

Белякова О. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки*

Київського національного університету культури і мистецтв

Bieliakova O. V.

*Ph.D., Associate Professor,
Kyiv National University of Culture and ARTS*

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОДІЇ БІЗНЕСУ, НАУКИ І ВЛАДИ ЗА МОДЕЛЛЮ «ПОТРІЙНА СПІРАЛЬ»

FORMATION OF THE MECHANISM OF INTERACTION OF BUSINESS, SCIENCE AND AUTHORITIES IN THE MODEL "TRIPLE HELIX "

Анотація. Стаття розкриває основні теоретико-методологічні положення формування механізму взаємодії бізнесу, науки і влади в довгостроковій перспективі на засадах моделі «потрійна спіраль». Досліджено еволюцію даної проблеми, сформовано алгоритм взаємодії суб'єктів й об'єктів процесів що розглядаються й запропоновано механізм їх взаємодії.

Ключові слова: механізм, модель, потрійна спіраль, інновації, розвиток, національна економіка, взаємодія, бізнес, наука, влада.

Вступ та постановка проблеми. В умовах практичної реалізації концепції сталого розвитку яка зумовлює гармонійне функціонування економічної екологічної та соціальної складових суспільного прогресу особливої уваги та розкриття потребує завдання реалізації засад сталого розвитку у вітчизняному національному господарстві.

За твердженням авторів [7; 8] на сьогодні в Україні, яка стала підписантом концепції сталого розвитку у 1996 році, вже реалізуються основні її положення, але на сьогодні в порівнянні з розвиненими країнами Європейського союзу ми не маємо механізму здатного забезпечити її реалізацію в повному обсязі.

За твердженням науковців [1; 4-6] які ми цілком розділяємо ефективний розвиток національної економіки можливий лише за наявністю дієвого механізму взаємодії бізнесу, науки і влади й саме такий механізм здатен забезпечити сталий інноваційний розвиток в довгостроковій пролонгованій перспективі [7; 8], виходячи з наукового пошуку вітчизняних та зарубіжних вчених [1; 2; 3; 7], дане дослідження присвячене формуванню такого механізму за моделлю «потрійна спіраль», отже актуальність та своєчасність даної роботи є очевидною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За сучасних умов організації економіко-господарської діяльності від рівня підприємства до рівня національної економіки, ключовим напрямком забезпечення її сталого ефективного розвитку в довгостроковій перспективі на високому рівні конкурентоспроможності є інноваційна діяльність [7; 8].

Вивчаючи досвід економічно розвинених країн, можна стверджувати, що практично всі учасники конкурентних ринкових відносин реалізують в практику господарювання інноваційну парадигму.

Для багатьох країн саме інновації є основою розвитку економічної, промислової та освітньої політики, дослідження та реалізація взаємодії яких в свою чергу об'єднуються в рамках певних програм, концептів й таке інше [7]. Для вітчизняної економічної системи, на нашу думку, такою моделлю взаємодії, основою механізму взаємодії бізнесу, науки і влади може виступити модель

«потрійна спіраль».

Дане дослідження виконане в рамках науково-дослідної роботи кафедри економіки Київського національного університету культури і мистецтв за темою «Обґрунтування імперативів інноваційного провайдингу регіону» (номер держреєстрації 0115U000561).

Метою даної роботи є дослідження основних теоретико-методологічних підходів щодо формування механізму взаємодії бізнесу, науки і влади на засадах використання моделі «потрійна спіраль».

Результати дослідження. Затверджена Урядом Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. [9], передбачає реалізацію в Україні інноваційної моделі її економічного і соціального розвитку, підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу країни, всіх її людських і природних ресурсів, забезпечення підвищення конкурентоспроможності національної економіки в глобалізованому світовому просторі, досягнення стабільного сталого розвитку в довгостроковій перспективі і як підсумок підвищення чесного рівня життя населення.

Головною метою Стратегії є визначення, обґрунтування і створення механізмів реалізації нової державної інноваційно-інвестиційної політики стосовно здійснення узгоджених змін в усіх ланках національної інноваційної системи, спрямованих на кардинальне зростання її впливу на економічний і соціальний розвиток країни шляхом створення відповідних привабливих внутрішніх умов і підвищення стійкості вітчизняної економіки до викликів зовнішнього середовища, що обумовлені глобалізацією і неолібералізацією економічного життя, отже необхідним є дієвий механізм взаємодії бізнесу, науки і владних структур.

Діалектика суспільного розвитку підкреслює необхідність гармонізації взаємодії виробників – бізнесу, розробки нової продукції, техніки та технології – науки, та інституцій здатних створити умови, забезпечити національний розвиток кожної національної системи – влади.

Можна виокремити своєрідний «трикутник» їх взаємодії, покладений в основу теорії «потрійної спіралі»

Г. Іцковиця – англійського дослідника, який відвинув її на початку ХХІ століття [2], та розвинув амстердамським професором Л. Лейдесдорфом [3].

Еволюцію моделі «потрійної спіралі»: від командного-адміністративного до ринкового типу, а потім – до інноваційного типів розвитку економіко-господарських систем національного рівня за Г. Іцковицем [2], нами наведено на схемі рисунку 1.

Пропонований нами механізм взаємодії бізнесу, науки і влади, розроблений на основі моделі «потрійної спіралі» інноваційного розвитку національної економіки, включає три основні елементи, (схема рис. 2).

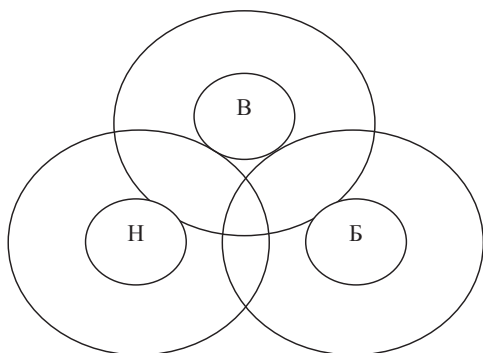

Рис. 2. Модель взаємодії полів «потрійної спіралі»: В – владні структури; Н – наука; Б – бізнес [2]

З точки зору парадигми формування «потрійної спіралі» щодо забезпечення інноваційного розвитку національних економічних систем в довгостроковій перспективі пропонується виділити наступні три етапи.

I-й етап: завдяки об'єктивним процесам розвитку поля «В», «Н» і «Б» зазнають внутрішніх трансформацій, в результаті яких вони починають зближуватись і переїмати властиві один одному функції, поглиблювати взаємовплив, взаємозумовленість та взаємозалежність.

II-й етап: поля «В», «Н» і «Б» формують тристоронні попарні взаємодії на постійній основі, створюючи при цьому різні інститути – посередники (наукові та технопарки, де компанії купують розробки, запропоновані наукою, при фінансовій підтримці владних структур) трансформуючись з часом в гібридні мережеві структури.

III-й етап: інтенсивні мережеві взаємодії між трьома полями «В», «Н» і «Б» починають формуватися рекурсивно, повторюючи складові елементи потрійної спіралі в ході кластеризації економіки.

Модель «потрійна спіраль» передбачає, що наукові установи стають центрами що продукують потужні новітні технології, залишаючи за собою науково-дослідну природу. Різноманітні форми підприємництва – бізнесу, задля забезпечення конкурентних переваг, з одного боку формують попит на інновації з іншого тим самим – фінансують їх. Владні структури забезпечують та відображають взаємодію певних інститутів науки і бізнесу на кожному етапі створення інноваційного продукту та виступають гарантами забезпечення розви-

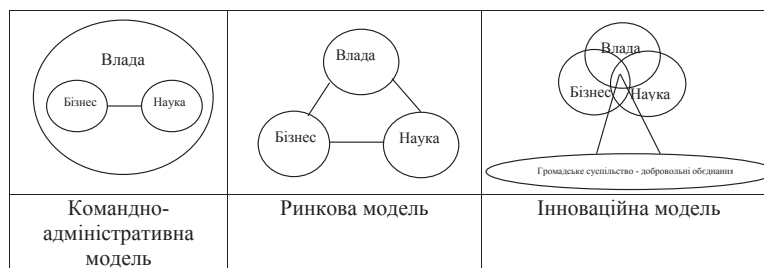

Рис. 1. Еволюція моделі «потрійної спіралі» [2, с. 42, 43, 44]

тку в довгостроковій перспективі. Отже маємо змістовий базис, певне підґрунтя побудови механізму ефективної взаємодії бізнесу, науки і влади задля забезпечення інноваційного розвитку національної економіки, алгоритм взаємодії суб'єктів та об'єктів якого наведено на схемі рисунка 3. При такому підході, як видно зі схеми в алгоритмі взаємодії бізнесу, науки і влади в єдиному процесі забезпечення інноваційного розвитку національної економіки виокремимо наступні блоки:

- блок 1 є суб'єктом (органом) управління взаємодією – безпосередньо владна структура;
- блок 2 є сукупністю суб'єктів взаємодії, тобто органів влади (місцевого самоврядування, територіальних громад), бізнес-структур і організацій, що представляють інтереси населення даної території;
- блок 3 є банком накопичення інформації про можливі способи, засоби й методи впливу суб'єктів на об'єкт управління, тобто проблемні ситуації, що потребують вирішення;
- блок 4 включає в себе об'єкти впливу, тобто весь перелік найбільш гострих соціальних проблемних ситуацій територіального утворення (території безпосереднього впливу результатів взаємодії бізнесу, науки, влади);
- блок 5 є результуючим органом контролю, який оцінює функціонування механізму в цілому.

На наш погляд, блокова структура алгоритму конструктивної взаємодії бізнесу, науки і влади задля забезпечення інноваційного суспільного розвитку в цілому й національної економічної системи, зокрема, буде єдиною на рівні країни в окремих регіонів та територіальних громад (рівні місцевого самоврядування). Однак, структура кожного з блоків алгоритму для будь-якого з суб'єктів взаємодії буде різною для кожного з трьох рівнів управлінської ієрархії. Природно, що і алгоритми функціонування пропонованого механізму взаємодії на рівні країни в

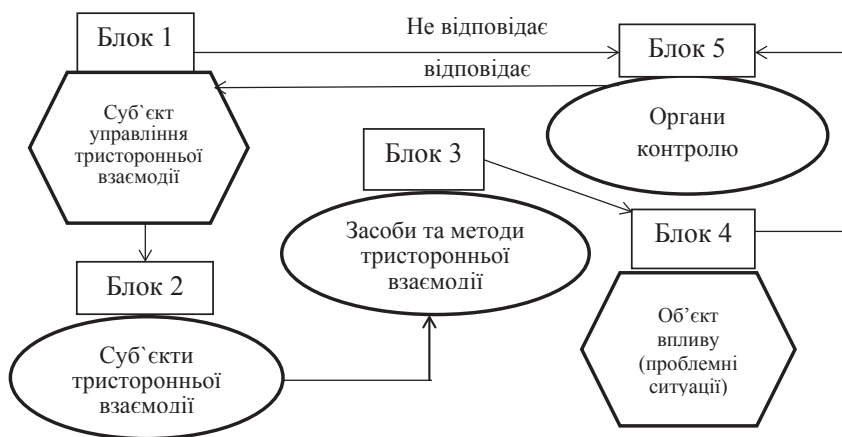

Рис. 3. Алгоритм взаємодії бізнесу, науки й органів влади

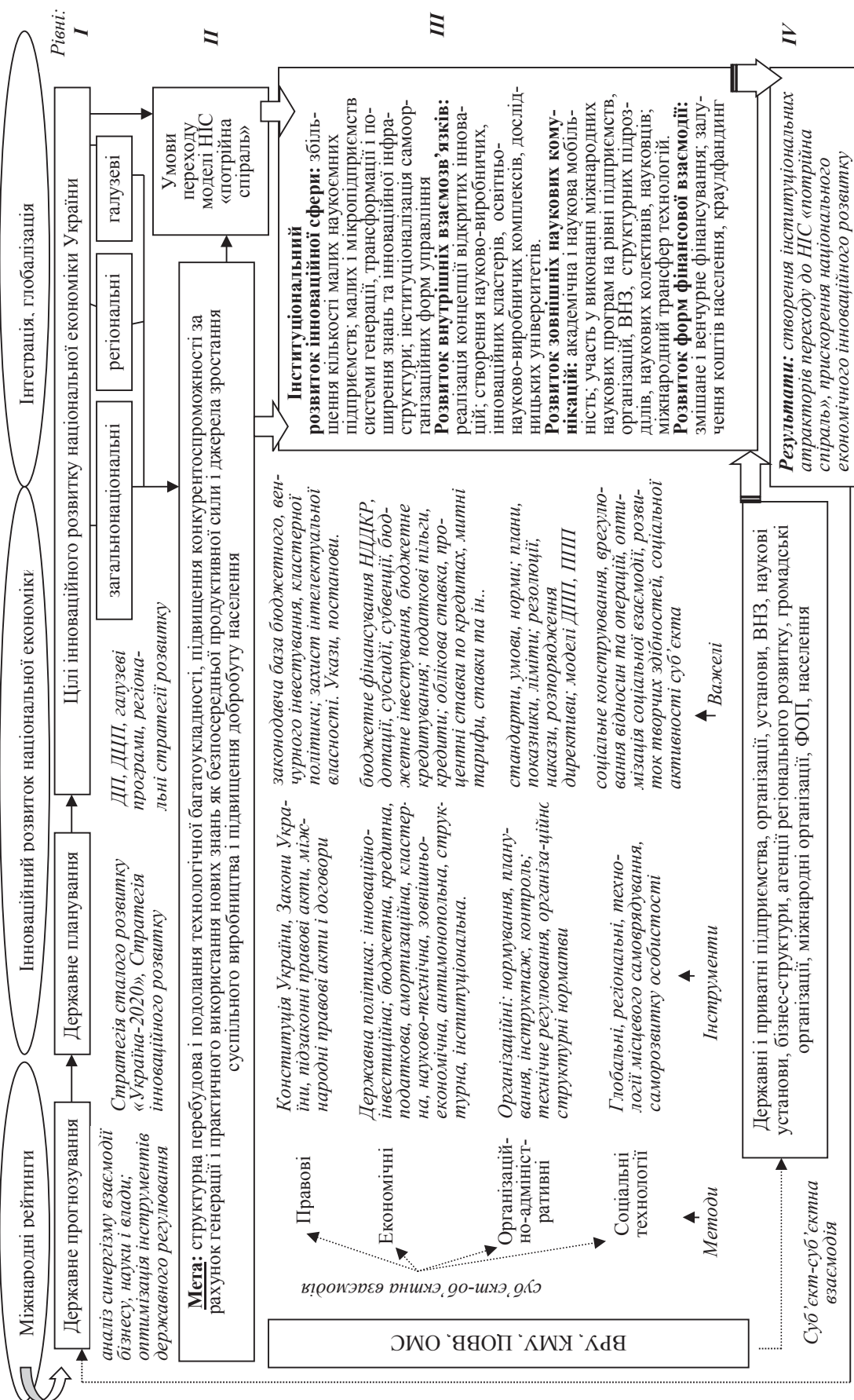

Рис. 4. Організаційно-структурна схема механізму взаємодії бізнесу, науки і влади

цілому, регіону, регіональної громади будуть істотно відрізнятися один від одного.

Виходячи з викладеного вище, на схемі рисунка 4, нами пропонується організаційно-економічний механізм взаємодії бізнесу, науки і влади, спрямований на прискорення інноваційного розвитку національної економіки і створення умов для формування інституціональних атракторів самоорганізаційного використання національно інноваційною системою (НІС) України моделі «потрійна спіраль».

Механізм представлений на чотирьох рівнях: I – стратегічне державне прогнозування і планування; II – цілепокладання у сфері інноваційного розвитку; III – інструментальний рівень, IV – організаційний рівень.

Запропонований механізм забезпечує поєднання двох форм взаємодії держави з бізнесом і наукою: суб'єкт-об'єктної при створенні умов переходу НІС до моделі «потрійна спіраль», і суб'єкт-суб'єктної в процесі взаємодії державних підприємств, установ і організацій з іншими учасниками процесів створення і реалізації інновацій, що забезпечує досягнення цілей інноваційного національного розвитку на рівні макро-, мезо- і мікроекономічних систем.

Практична реалізація запропонованого механізму прискорить процеси децентралізації управління в Україні, в тому числі – створення фінансово спроможних громад з забезпеченням бюджетної децентралізації, сприятиме формуванню додаткових умови щодо активізації взаємодії бізнесу, науки і управління на місцевому рівні, особливо на рівні сільських громад, які традиційно не включалися у коло інтересів науки і наукоємного бізнесу (окрім великих сільськогосподарських підприємств).

Разом з тим, вони володіють значним потенціалом розвитку ринку інноваційної продукції кінцевого споживання, зокрема: екологічно чистої продукції; «зеленого» і сільського туризму; енергоощадних побутових товарів і технологій; використання установок генерації енергії на основі відновлюваних джерел і відходів сільськогосподарського виробництва; виробництва кормів для домашніх тварин, утримання водних і лісних об'єктів місцевого, регіонального і національного значення, а також культурних об'єктів тощо.

Реалізація запропонованого механізму доводить провідну роль в активізації взаємодії бізнесу, науки і влади на

місцевому рівні безпосередньо державі через створення відповідного організаційно-методичного забезпечення і Державної цільової програми забезпечення інноваційного місцевого розвитку, основними завданнями якої мають стати:

- збільшення кількості підприємств інноваційної інфраструктури, що надають маркетингові і консалтингові послуги з комерціалізації і впровадження інновацій в традиційних і нових сферах місцевого розвитку;
- інформатизація суспільного життя місцевої спільноти;
- пропаганда і популяризація інноваційного продукту кінцевого споживання на внутрішньому і зовнішньому ринках за посередництвом ЗМІ, виставок, ярмарок;
- реалізація програм, лекційних курсів, тренінгів у сфері інноваційного розвитку для підвищення правової обізнаності представників органів місцевого самоврядування, місцевих підприємств і населення;
- мікрокредитування малого бізнесу без забезпечення заставою і нульовим скорингом на цілі створення або розширення виробництва інноваційних продуктів, а також населення для забезпечення самозайнятості в цій сфері;
- сприяння розширенню комунікацій місцевого бізнесу через конференції, «круглі столи», форуми підприємств;
- залучення міжнародних організацій до проведення навчальних і тренінгових програм з інноваційного розвитку;
- сприяння розвитку краудфандингу і залучення коштів населення для реалізації інноваційних проектів місцевого розвитку.

Висновки. Таким чином, в умовах запропонованого механізму взаємодії бізнесових структур, науково-дослідного сектору та владних структур національної економіки створюються необхідні умови формування та розвитку ефективної національної інноваційної системи. Вони включають підвищення обізнаності громадськості про необхідність інноваційного розвитку, консенсус у пріоритетах, високу якість-на всіх рівнях освіти, підвищення рівня фінансування науки (до 3-5 % ВВП), зменшення адміністративних бар'єрів для ведення бізнесу та трансферу технологій, безпеки, економіки, фінансів, відкритість до інновацій правової, фінансової та податкової систем.

Список використаних джерел:

1. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення: монографія / О. І. Амоша, В. П. Антонюк, А. І. Землянкін та ін. / НАН України. Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2007. – 328 с.
2. Ицковиц Г. Тройная спираль. Университеты – предприятия – государство. Инновации в действии: Монография / Пер. с англ. под ред. А.Ф. Уварова. – Томск: Том. гос. ун-т систем упр. и радиоэлектроники, 2010. – 237 с.
3. Leydesdorff L., 2011. The Triple Helix, Quadruple Helix, and an N-tuple of Helices: Explanatory Models for Analyzing the Knowledge-based Economy? / Amsterdam School of Communication Research (ASCoR), University of Amsterdam.
4. Ляшок Я.А. Перспективы инновационного развития системы обеспечения жизнедеятельности населения Украины / Я.А. Ляшок // Кримський економічний вісник. – 2013. – № 6 (07), ч. 1. – С. 298–302.
5. Маноїленко О.В. Теоретико-методичні аспекти удосконалення державної інвестиційної політики з розвитку сектора наукоємних виробництв / О.В. Маноїленко, С.М. Кравченко // Проблеми економіки. – 2014. – № 4. – С. 104–109.
6. Мельникова М.В. Інноваційні аспекти організаційно-економічного розвитку виробничо-господарського комплексу / М.В. Мельникова // Управління розвитком: зб наук. ст. [за матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми управління економічними процесами промислових підприємств» (14-15 листоп. 2006 р.)]. –Х.: ХНЕУ, 2006. – №7. – С. 133-134.
7. Солоха Д.В., Морева В.В., Чирков С.О., Белякова О.В. Інвестиційно – інноваційні чинники формування, розвитку й управління конкурентоспроможним потенціалом підприємства; Монографія / Дмитренко Л.Р., 2010 – 400 с.
8. Солоха Д. Функціонування і розвиток інноваційного потенціалу регіональних соціально-економічних систем: теорія, методологія, практика : монографія / Д. Солоха. – Донецьк: ВІК, 2012. – 439 с.
9. Стратегія економічного розвитку України до 2020 року: стратегія національної модернізації. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua/>.

Аннотация. Статья раскрывает основные теоретико-методологические положения формирования механизма взаимодействия бизнеса, науки и власти в долгосрочной перспективе на основе модели «тройная спираль». Исследовано эволюцию данной проблемы, сформирован алгоритм взаимодействия субъектов и объектов процессов рассматриваются и предложен механизм их взаимодействия.

Ключевые слова: механизм, модель, тройная спираль, инновации, развитие, национальная экономика, взаимодействие, бизнес, наука, власть.

Summary. The article reveals the main theoretical and methodological provisions of formation of the mechanism of interaction of business, science and government in the long term, based on the model of "triple helix". Researched the evolution of this problem, the author proposes an algorithm of interaction of subjects and objects of processes are considered and the mechanism of their interaction.

Key words: mechanism, model, triple helix, innovation, development, national economy, interaction, business, science, power.

УДК 336.7

Капушак В. В.

аспірант

Класичного приватного університету

Kapushchak V. V.

Postgraduate Student

Classic Private University

ПРОЦЕСИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В СТАНОВЛЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

PROCESSES OF GLOBALIZATION IN THE DEVELOPMENT OF ECONOMIC RELATIONS IN THE BANKING SYSTEM OF THE NATIONAL ECONOMY

Анотація. У статті досліджено вплив глобалізаційної складової в контексті теоретичних засад, що є невід'ємною елементом механізму формування банківської системи національної економіки. Виявлено вплив іноземного капіталу в банківській системі та основні тенденції, щодо його використання в банківському секторі національної економіки. Проаналізовано наявність іноземного капіталу в економічній системі держави, імплементуючи це через банківську систему України. Визначено тенденцію ринку капіталу, як спонукального чинника інтернаціоналізації та глобалізації банківського сектору національної економіки. Відображено зв'язок банківської системи як елементу впливу на систему економічних відносин національної економіки.

Ключові слова: національна економіка, глобалізація, банківський сектор, ринок капіталу, держава.

Вступ та постановка проблеми. Поява іноземного капіталу та вплив міжнародних зв'язків на банківську систему національної економіки посилює зміни в економічних відносинах держави. Однак українська економіка має як негативні так і позитивні наслідки від процесів глобалізації. Інституційне середовище банківського сектору стає учасником інтеграційних процесів впровадження складових глобалізації незалежно від макроекономічних умов, але спираючись на їх становище.

Неоднозначним фактором виступає швидке зростання присутності іноземного капіталу, що має вплив на грошово-кредитну політику в економічних процесах національної економіки. Деградування чи зростання економічних показників національної економіки в першу чергу стоїть перед банківським сектором, що виконує роль обслуговування фінансових потоків як в міжнародних так і національних потоків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Доля іноземного капіталу в банківській системі національній економіки України, що виступає деструктуючим фактором

в діяльності банків була досліджена наступними українськими вченими, як: Р. Гриценко, О. Дзюблик, М. І. Діба, Г. Забчук, О. В. Козьменко, Р. Корнилюк, Г. Карчева, О. К. Прімерова, Т. С. Смовженко, Л. Я. Слобода, М. Савлук, І. Б. Філонова, О. Чуб, А. Шаповалов.

Банки з іноземним капіталом на ринках, що формуються під впливом глобалізаційних складових впливаючи на економічні зв'язки національної економіки були зазначені у роботі наступних вчених, як А. Верніков, Дж. Дунінг, Д. Грос, Є. Жуков, У. Кінг, Л. Красавіна, К. Макконел, Л. Мауер, Е. Комарова, Е. Мисенко, А. Мовсеян, М. Пейро, П. Роуз, Дж. Сінкі, В. Уоскін, Д. Херріс, С. Чебанов, А. Штайнхерр, У. Шарп.

Питанням функціонування банків з іноземним капіталом в банківському секторі національної економіки та їх регулювання займалися вітчизняні вчені: О. Барановський, В. Геєць, В. Гриценко, О. Дзюблик, І. Івасів, Р. Корнилюк, В. Кочетков, В. Міщенко, Д. Лук'яненко, С. Науменкова, Р. Пустовіт, Ю. Пахомов, А. Рум'янцев, С. Савлук, Т. Смовженко, Б. Степаненко.